

Kommuner och region i samverkan under Covid-19

En enkätundersökning om erfarenheter av samordning, samverkan och prioriteringar i Örebro län

Kommuner och region i samverkan under Covid-19

En enkätundersökning om erfarenheter av samordning, samverkan och prioriteringar i Örebro län

Camilla Pettersson & Anders Trumberg

2021-04-14

Innehåll

1.	Inledning.....	4
2.	Övergripande syfte	5
3.	Mål	5
4.	Frågeställningar.....	5
5.	Avgränsning	6
6.	Metod	6
6.1	Svarsfrekvens	7
7.	Resultat.....	8
7.1	Samverkan.....	11
8.	Diskussion	14
	Referenser.....	16

1. Inledning

Den pågående pandemin innebär stora påfrestningar för människor och utmanar vårt samhälle på en mängd olika sätt. Läget är fortsatt allvarligt och vi kan ännu inte summera och förstå vidden av pandemins alla konsekvenser. Många är de organisationer och myndigheter som genomfört undersökningar av och sammanställt rapporter om pandemin och vad den burit med sig. Bland annat har Sveriges kommuner och regioner nyligen publicerat en rapport om lärdomar under tiden med covid-19 (SKR, 2021). I rapporten poängteras bland annat vikten av att ställa om för mer jämlika, jämställda och hälsofrämjande verksamheter. En annan lärdom som SKR bedömer som viktig att ta med sig in i framtiden är att fortsätta att utveckla och stärka den samverkan och det samarbete över sektors- och huvudmannagränser, vilket visat sig vara ett kraftfullt verktyg i arbetet med pandemin. Den omställning som skett vad gäller ledning och styrning lyfts också fram som central och SKR betonar att den i framtiden bör ha ett förstärkt fokus på att skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete.

Den statliga utredningen om en god och nära vård (SOU 2020:19) beskriver bland annat hur samverkan mellan regional och kommunal hälso- och sjukvård måste bli bättre. Utredningen konstaterar att regionerna och kommunerna har ett delat ansvar i att beskriva och bygga ihop hälso- och sjukvårdssystemet, vilket kräver en nära samverkan mellan de båda parterna. En samverkan som i många fall brister och utredningen föreslår därför att det ska finnas ett lagstiftat samverkansansvar mellan region och kommuner. Vidare pekar utredningen på att regionerna bör flytta resurser mot öppenvården istället för att lägga allt mer resurser inom den slutna vården. Det finns också många andra utredningar som pekar i samma riktning (till exempel Ds:2013:19, SOU 2017:47, SOU 2018:47). Behovet av en ökad samverkan inom och mellan olika kommunala och regionala verksamheter är uppenbarligen skriande. Under den pågående pandemin har frågan om samverkan ställts på sin spets. Det finns också ett flertal rapporter och underlag som beskriver konsekvenser av pandemin i vårt län. Ett exempel är en rapport om sociala konsekvenser och folkhälsokonsekvenser av covid-19 där bland annat ökad ojämlikhet i hälsa lyfts fram som en risk liksom ökad utsatthet för redan sårbara grupper (Hedkvist, 2021). Norra länsdelen har också genomfört en kartläggning med fokus på förutsättningar för samverkan samt styrkor och svagheter att ta med sig in i framtiden, bland annat i arbetet med omställningen till en god och nära vård (Samuelsson & Gunnarsson, 2020).

Att kartlägga och ta till vara på de erfarenheter av samverkan som byggts upp och förstärkts under pandemin är också bakgrunden till denna rapport. Den rådande situationen har medfört att en rad nya samverkansformer har uppstått och gamla

samverkansformer har fått nytt innehåll. Det innebär också att en del samverkansformer som fanns innan covid-19-pandemin har gått på sparlåga. Lena Adolfsson, biträdande hälso- och sjuvårdschef, och Ingmar Ångman, områdeschef Valfärd och folkhälsa formulerade därför ett uppdrag för att fånga upp viktiga erfarenheter av samverksarbetet under pandemin.

2. Övergripande syfte

Syftet är att identifiera olika erfarenheter kopplat till arbetet med covid-19 och koppla dessa erfarenheter till framtida arbete med att skapa en effektivare samverkan. Särskilt fokus läggs i detta avseende på att undersöka patientnära/brukarnära verksamhet i kommunal och regional regi (se avgränsning).

3. Mål

Att identifiera samverkan och samarbeten som har etablerats under covid-19 och som är önskvärda att ta med sig in i ett omställningsarbete mot omställningen enligt utredningen om Nära vård.

- Att ta fram kommunernas och regionens erfarenheter av arbetet i dessa nya samverkansformer
- Att ge ett underlag till vilka prioriteringar som har behövts göras för att kunna etablera de nya samverkansformerna och vilka prioriteringar som behöver göras för att etablera samverkan i ett omställningsarbete mot Nära vård.

4. Frågeställningar

- Hur har det förstärkta samarbetet mellan kommun och region uppfattats av första linjens chefer i kommunal vård och omsorg samt regionens primärvård och övriga involverade organisatoriska enheter (geriatrik, medicin klinik, mobila team)?
- Hur har samverkan och ansvarsfördelningen mellan olika organisatoriska enheter sett ut och fungerat under arbetet med covid-19?
  - Vilka brister kan ses och vilka svagheter har blottats?
  - Vad har fungerat bra?
  - Är det något nytt samverkansarbete som ska behållas? Är det något gammalt samverkansarbete som ska tas bort?
- På vilket sätt har arbetet gentemot/tillsammans med den kommunala hälso- och sjukvården ändrats under covid-19?

- Hur har arbetet lagts om under covid-19 pandemin (vad har tillkommit, vad har prioriterats ner?)
  - Vad av ovanstående har varit extra gynnsamt och varför.
  - Om de samverkansformer/förstärkningar som beskrivs som gynnsamma skall behållas, vad skulle krävas för att möjliggöra detta? Finns det delar av det som under pandemin har prioriterats bort som du bedömer kan vara lågt prioriterade även i normal ”drift”?
- Finns det grupper (organisationer, patienter, brukare, medborgare) som har gynnats respektive missgynnats i pågående arbete?

5. Avgränsning

Rapporten fokuserar på förändringar som behövt göras på grund av pandemin med särskilt fokus på samverkan och ansvar mellan kommunal och regional verksamhet. Enkätundersökningen riktade sig till chefer i första linjen i kommunerna och inom hälso- och sjukvården (enhetschefer, vård- och omsorgschefer, vårdcentralschefer, chefer på medicinkliniken etc.) och den samverkan som genomförts under mars till september 2020 relaterad till arbetet med covid-19.

6. Metod

Den enkätstudie som denna rapport baseras på har fokus på att försöka fånga in ett brett underlag för att kunna ligga som bas för nästkommande intervjustudie. Den spänner över många olika kommunala och regionala verksamheter. Verksamheterna har identifierats med hjälp av samverkansledarnätverket, olika professioner på välfärd och folkhälsa, utvecklingsledare hälso- och sjukvården, utvecklingsledare Nära Vård/Medicinsk rådgivare Välfärd folkhälsa, enhetschef Välfärd och folkhälsa och biträdande Hälso- och sjukhusdirektör. Framtagandet av enkätfrågor gjordes av Välfärd och folkhälsa men alla ovanstående aktörer fick tycka till och enkätfrågorna justerades efter inkomna synpunkter.

Enkäten bestod av ett antal frågor (se bilaga 1) uppdelade i två olika block där det första blocket gäller hur verksamheterna påverkats av covid-19-pandemin. Det andra blocket handlar om hur verksamheterna upplevt den samverkan som pågått mellan Regionen och kommunerna mellan mars och september 2020 kopplat till arbetet med pandemin. Då det var en utmaning att få in korrekta e-postadresser skickades enkäten ut i tre omgångar mellan 26 oktober och 2 december år 2020.

Enkäten skickades ut till totalt 364 personer. 34 regionala och 8 privata verksamheter inom hälso- och sjukvården samt 322 kommunala verksamheter spridd över alla 12

kommuner i Örebro län. De kommunala verksamheter som ingick var boendestöd/boende inom socialpsykiatri, daglig verksamhet, hemsjukvård, hemtjänst/hemvård, korttidsboende, särskilt boende (SÄBO), vård och omsorgsboende (VÅBO) men även andra funktioner inom nämnda områden ingick såsom MAR och MAS. Från regionala verksamheter ingick avdelningschefer/enhetschefer (klinikchefer etc.), områdeschefer, mobila team, primärvården (vårdcentralchefer etc.), chefsläkare och MAL. En påminnelse om att fylla i enkäten gick ut den 4 december, enkäten stängde i januari år 2021.

6.1 Svarsfrekvens

Det kom in 112 enkätsvar vilket ger en svarsfrekvens på 31 procent vilket klan anses lågt. En anledning till den låga svarsfrekvensen är troligen att enkäten kom ut precis innan den andra vågen av covid-19 och att verksamheterna hade fullt upp med att hantera allt vad det innebär. Möjligen kan enkätstudien göras om under hösten 2021 för att samla in ytterligare information kopplat till samverkan. Av de 112 svar som kom in så representerar majoriteten av respondenterna olika former av kommunal verksamhet (79 procent), vilket innebär att de svar som kom in från Regional Hälso- och sjukvård endast utgör 21 procent av materialet.

Kommunal verksamhet	Antal	Regional verksamhet	Antal
Askersund	9	Södra länsdelen	2
Laxå	1	Västra länsdelen	8
Hallsberg	5	Norra länsdelen	2
Kumla	3	Örebro	9
Lekeberg	2	Örebro och södra länsdelen	1
Karlskoga	7	Ej angett länsdel	1
Degerfors	2	TOTALT	23
Lindesberg	4		
Nora	3		
Hällefors	2		
Örebro	48		
Ej angett kommun	3		
TOTALT	89		

Tabell 1: Antal svarande i kommunal och regional verksamhet uppdelat på kommun och länsdel.

Den låga svarsfrekvensen innebär att slutsatserna i denna rapport ska tolkas med försiktighet. Enkäten är dessutom konstruerad så att endast de som anger att de deltagit i samverkan svarar på de efterföljande frågorna som berör just samverkan. Det innebär att antal svarande är ännu lägre på dessa frågor. Med en låg svarsfrekvens är sannolikheten för olika typer av bias kan uppstå är uppenbar, exempelvis finns det risk för att det blir en överrepresentation av respondenter som antingen är positiva eller negativa. Denna rapport ska därför ses som en deskriptiv redogörelse som visar på en riktning snarare än på definitiva resultat.

Kodningen av de uppemot 90 fritextsvaren har skett för hand i Excel. De har läst igenom ett antal gånger för att sedan grupperas. Fokus har varit att se olika mönster i svaren för att sedan klustra liknande svar och arbeta fram kategorier som redovisas i denna rapport.

Resultaten i denna rapport kommer också att fungera som ett underlag inför en kommande intervjustudie som syftar till att fördjupa förståelsen av de förändringar som pandemin inneburit och den samverkan som skapats. De två delarna kommer komplettera varandra tillsammans att svara mot det övergripande syftet.

7. Resultat

Majoriteten av respondenterna uppger att de varit tvungna att prioritera ned olika delar av verksamheten som vanligtvis utfördes innan covid-19-pandemin. För kommunal verksamhet uppger 79 procent att de gjort detta. Motsvarande andel från de regionala verksamheterna var 96 procent. Inom den kommunala verksamheten handlade det mest om att de varit tvungna att prioritera ned olika former av utvecklingsarbete, dra ned på möten samt aktiviteter kopplade till social- och kulturell aktivering för brukare.

”Allt utvecklingsarbete undanlagt för att skapa förutsättningar för verksamheter att minska smittspridning, ordna skyddsutrustning, skapa bemanningsstrategier, samverka med region samt fackliga organisationer mm” (Kommunal verksamhet)

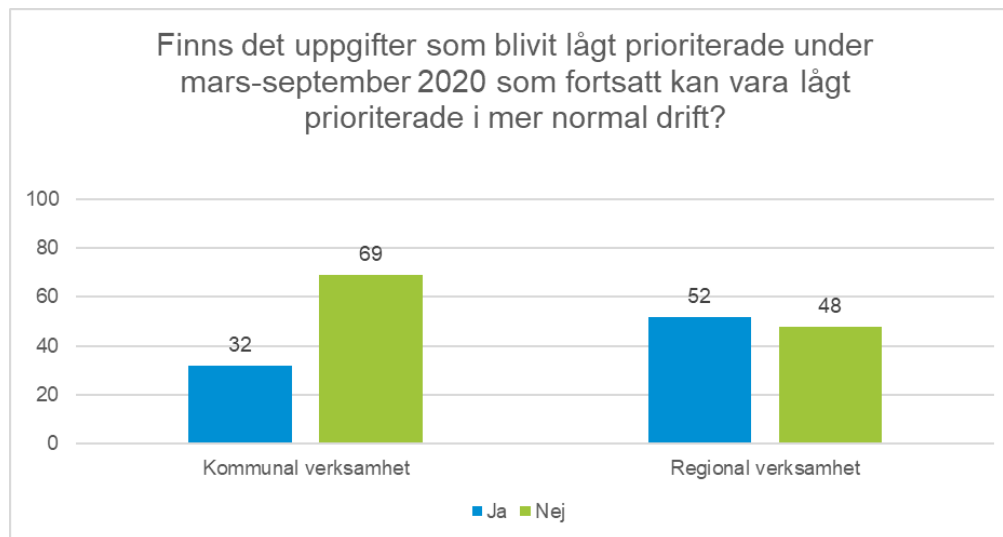
Regional verksamhet uppger att de har förändrat sin verksamhet för att kunna klara av ökad belastning, till exempel att lägga ned drop-in verksamhet. Flera uppger också att de förändrat rutiner kring olika former av besök till exempel striktare behovsprövning vid rutinåterbesök eller skjuta på andra typer av planerade återbesök som inte anses absolut nödvändiga.

”Årskontroller för riskpatienter. En del ersatta med telefonsamtal” (Regional verksamhet)

Det har också tillkommit en rad olika arbetsuppgifter kopplat till covid-19 – pandemin. 82 procent av respondenterna från kommunal verksamhet och samtliga respondenter från regional verksamhet uppger att de fått nya arbetsuppgifter att hantera under pandemin. För kommunal verksamhet handlar det om planering, nya rutiner och anpassning av verksamheten som har tillkommit för att kunna hantera covid-19. Det handlar också om mer direkta uppgifter kopplat till skyddsutrustning, exempelvis lagerhantering och inventering. Flera verksamheter uppger också att nya

arbetsuppgifter handlar om ökad informationshantering både som mottagare och sändare men också olika former av inrapportering. De nya arbetsuppgifterna för de regionala verksamheterna handlar om en omställning till ökad provtagning och analyser, skapa nya vårfloeden, stötta andra enheter och upprätta nya funktioner som slussvakter och entrévärdar. Men också arbeta fram nya rutiner och planera och anpassa verksamheten efter dessa.

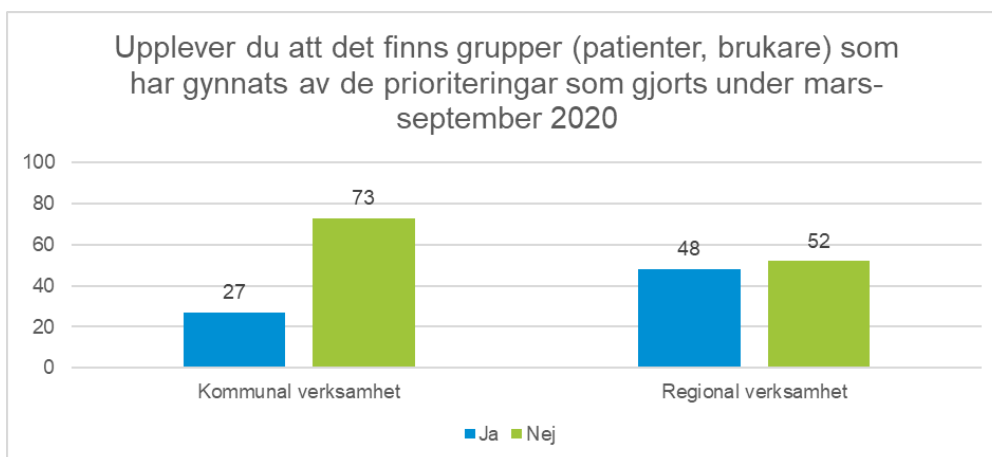
Figur 1: Fortsatt lågt prioriterade uppgifter

Det är 32 procent av respondenterna från kommunal verksamhet och 52 procent från regional verksamhet som uppger att det finns arbetsuppgifter som blivit lågt prioriterade under pandemin som också fortsatt kan vara lågt prioriterade. I den kommunala verksamheten upplevs att det är fysiska möten samt olika aktiviteter och projekt fortsatt kan vara lågt prioriterade. Det är 50 procent som uppger att det istället för fysiska möten går lika bra med digitala möten.

”Vi har kommit igång med digitala lösningar på möten och andra träffar. Via Teams, Skype, Facetime. Kan fortsätta i stor utsträckning även i normal drift”
(Kommunal verksamhet)

Desamma gäller för de respondenter som svarat i den regionala verksamheten, den största gruppen uppger att fysiska möten fortsatt kan vara digitala och att det fungerar bra. Men även drop-in upplevs inte som fortsatt prioriterade uppgifter efter pandemin har ebbat ut.

” De (unga) som sökte för småsaker minskade under våren, vilket var bra. Utmärkt att lägga ned drop-in, där det i stort sett uteslutande kom patienter som idag inte söker, alltså friska personer” (Regional verksamhet)

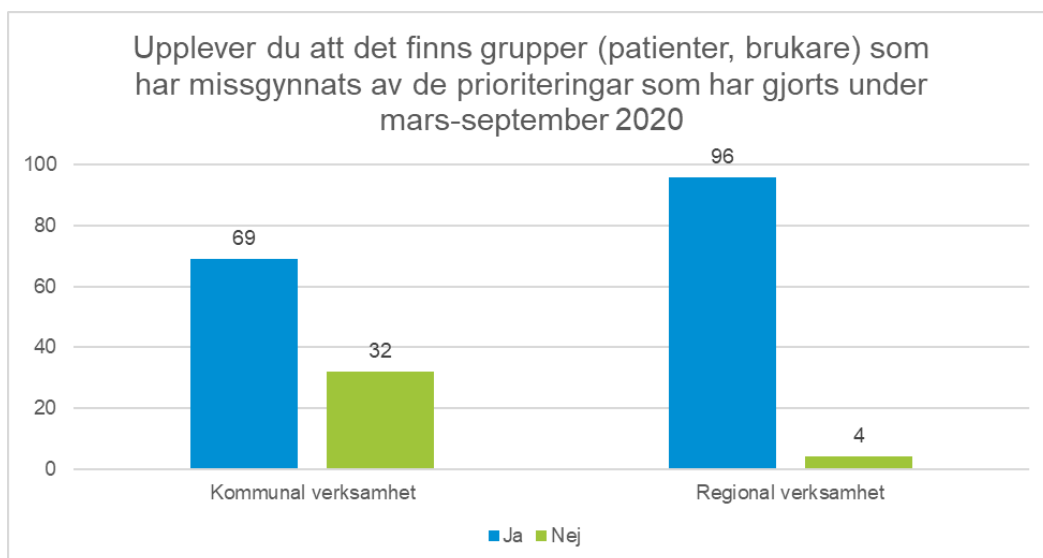
Figur 2: Gynnade patient/brukargrupper

Det är 27 procent av respondenterna från kommunal verksamhet som upplever att det finns grupper som har gynnats av de prioriteringar som har gjorts. De flesta svarar att det handlar om gruppen äldre mer generellt då det varit ökat fokus och mer resurser kopplat till denna grupp under pandemin. Det har också varit fokus på frågor kring hygien, säkerhet och hemsjukvård vilket har gynnat vissa inom gruppen äldre.

”...medicinskt sett så har ju vår äldre på som bor på boendena hållits friska. inte bara från covid, utan det har ju inte varit någon magsjuka eller större utbrott av förkylningar” (Kommunal verksamhet)

Regional verksamhet uppger att det är grupper som behöver hemsjukvård som kan ses som en grupp som gynnats av de prioriteringar som gjorts, men också de mer akut sjuka har gynnats då prioriteringarna i verksamheten har koncentrerats kring denna patientgrupp.

” Samtliga patienter inskrivna i Hemsjukvård. Möjlighet till hembesök av läkare dagligen” (Regional verksamhet)

Figur 3: Missgynnade patienter, brukare.

Verksamheterna upplever också att det finns grupper som har blivit missgynnande av de prioriteringar som har gjorts under pandemin. Det är 69 procent av de respondenterna inom de kommunala verksamheterna och 96 av inom de regionala verksamheterna som upplever detta. De kommunala verksamheterna uppger att det främst gäller behovet av träning och social stimulans mer generellt hos alla grupper av brukare. Men också kopplat till äldre och brukare med psykisk ohälsa.

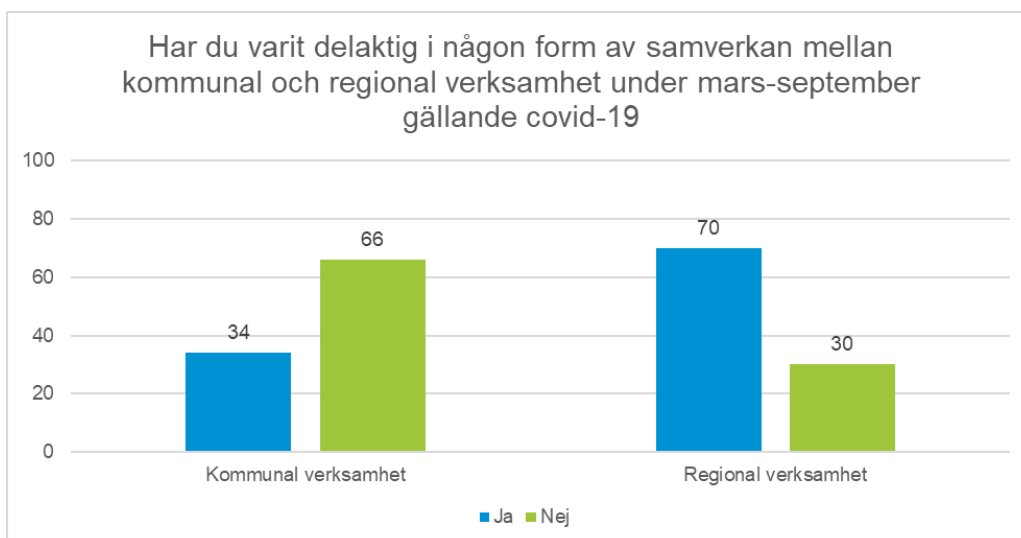
”Många aktiviteter har ställts in, möjligheten till socialt umgänge med andra har blivit eftersatt, för vissa så har den dagliga verksamheten varit stängd from mars och ff. Att delta i gemensamma fysiska aktiviteter på gym har minskat, att vara ute i samhället, handla, äta , bio mm” (Kommunal verksamhet)

Respondenterna från regional verksamhet uppger att de kroniskt sjuka har blivit missgynnade av de prioriteringar som varit tvungna att göras under pandemin. Men även äldre, den planerade vården samt att allt som inte är akut har varit tvunget att skjutas upp har drabbat vissa patientgrupper.

”Alla som skulle kommit på årskontroller, som sökte för psykiskt ohälsa som bedömts kunde vänta, patienter över 75 år med icke kroniska besvär och patienter som sökte sjukgymnast med icke akuta besvär” (Regional verksamhet)

7.1 Samverkan

I följande avsnitt presenteras de resultat som handlar om samverkan mellan kommunal och regional verksamhet under perioden mars till september 2020.

Figur 4: Deltagande i samverkan

Det är 34 procent av respondenterna verksamma i kommunal verksamhet och 70 procent av respondenterna i regional verksamhet som har deltagit i någon form av samarbete gällande covid-19.

Respondenterna ombads att gradera hur väl samverkan fungerat på en skala mellan 1 till 10. Överlag så upplever respondenterna att samverkan mellan kommunala och regionala verksamheter har fungerat bra. Nedan visas en tabell över medelvärden för de svar som inkom gällande den samverkan som respondenterna har deltagit i.

Hur har samverkan fungerat	Medelvärde Kommunal verksamhet	Medelvärde Regional verksamhet
Hur tydligt syfte upplever du att samverkan har haft?	8,53	8,5
Hur tycker du att samverkan har fungerat ur ditt perspektiv?	8,0	8,63
Hur bra tycker du att ni lyckats komma framåt i de frågor som tagits upp?	8,07	8,31
Hur väl tycker du att ni lyckats anpassa era möten till förändringar i omvärldsfaktorer?	8,33	8,38
Hur väl tycker du att ni lyckats bygga och stärka relationer mellan de verksamheter som ingick i mötena?	8,13	8,44
Hur väl bedömer du att ni i samverkan lyckades ta ett ansvar för helheten?	8,3	8,63
Hur tydlig var din organisations ambitionsnivå kopplat till samverkan på mötena?	8,27	8,81
Hur väl tycker du att ni lyckades ta tillvara olika erfarenheter, kunskaper och resurser som var och en av verksamheterna hade på era möten?	8,23	8,06
Hur meningsfulla tycker du att era möten varit?	8,37	8,31

Tabell 2: Gradering av avslutat och/eller pågående samverkansarbete mellan kommun och region

Tabellen visar att medelvärdena överlag är över åtta. Det är totalt 46 svarande, vilket innebär att svaren och medelvärdena ska tolkas med försiktighet. Det finns dock ett tydligt mönster där de svarande har upplevt att samverkansarbetet har fungerat väl, oavsett om respondenten representerar en kommunal eller en regional verksamhet. 89 procent av de som svarat tycker också att den samverkansform som har skapats ska behållas även när covid-19-pandemin är över. Uppdelat på kommunal och regional

verksamhet så är det tycker 83 procent av respondenterna från de kommunala verksamheterna och samtliga från de regionala verksamheterna som besvarat denna fråga, att samverkansarbetet ska fortsätta efter pandemin. De flesta av de som svarat har varit delaktig i någon form av samverkansmöten, gemensamma arbetsgrupper och/eller samverkansforum gällande frågor om till exempel vårdhygien, smittspårning, mobila team eller uppföljningsarbete. Respondenterna nämner också olika former av avstämningsmöten och att de samarbetat med varandra vid behov, till exempel när smitta kommit in på ett boende.

”Vi inom XX kommun har haft ett otroligt gott samarbete med regionen. Det har varit ett stort stöd i arbetet med pandemin. Det har handlat om samverkansträffar, stöd av vårdhygien och smittskydd” (Kommunal verksamhet)

”Samverkan med XX kommun, både gällande SÄBO och Hemsjukvård. Vi har stöttat varandra utifrån rådande situation och behov. Kommunens ssk har utfört uppdrag åt VC (Injektioner, omläggningar mm) Vi har utökat vår läkarmedverkan i HSV till 100%” (Regional verksamhet)

Några kommunala verksamheter lyfter också utbildning och rådfrågning som exempel där respondenterna känt ett stöd. Möjligheten att kunna ringa någon och rådfråga vid behov upplevs också som positivt.

Respondenterna upplever att samverkan kan utvecklas genom att skapa tydligare forum för samverkansfrågor, tydligare mål och syfte för framtida samverkan och att skapa en samsyn i gemensamma frågor mellan kommun och region gör att verksamheterna tillsammans kan sätta brukaren eller patienten mer i fokus. Respondenterna tycker också den samverkan som skapats under pandemins första fas bör hållas kvar och fördjupas efter pandemin har tagits slut, men att den också utvecklats och håller på att utvecklas eftersom pandemin inte är över. Samtidigt menar respondenterna att det krävs ett gemensamt ansvar och gemensam vilja för att fortsätta att utveckla samverkan efter pandemin. Några respondenter nämner också att de behöver konkreta uppdrag från chef och/eller ledningsgrupp.

” Både kommunen och regionen har ett ansvar. Det som krävs är en vilja till fortsatt samarbete och att bägge sidor kan se fördelen med detta ” (Kommunal verksamhet)

”Det var svårt med samverkan i början av pandemin då det var nytt för alla. Det utvecklades mycket med tiden och det utvecklingsarbetet pågår fortfarande. Det kommer att finnas mer resultat från samverkan när pandemin är över” (Regional verksamhet)

De som uppgett att de inte varit delaktig i något samverkansarbete mellan kommunal och regional verksamhet tycker ändå att den samverkan som finns (men som de inte själva deltar i) ändå fungerar bra, att de gärna vill vara mer delaktiga i samverkansarbetet. Samtidigt finns en viss kritik mot att de riktlinjer och den information som kommit ut av samverkansarbetet och att de ibland upplevts som otydliga.

”Regionens riktlinjer om hanteringen av covid-test av personal fungerade inte under våren. Vi i kommunen fick till oss regionens riktlinjer som ej tydligen var förankrade hos regionens egen personal. Mycket strul och många timmar som fick läggas för att få en personal testad” (Kommunal verksamhet)

8. Diskussion

Resultaten från enkätundersökningen visar att omprioriteringar har gjorts under tidsperioden mars till september 2020, vilken är ett förväntat resultat. Intressant att notera är dock att drygt hälften av de svarande inom regional verksamhet och en dryg tredjedel av de svarande i kommunal verksamhet menar att det finns arbetsuppgifter som kan vara fortsatt lågt prioriterade. De öppna svaren ger en viss fingervisning om vilka typer av arbetsuppgifter det kan handla om, exempelvis fysiska möten. Den kommande intervjustudien kommer att ge fördjupat förståelse kring detta där frågor om den digitalisering som skett under pandemin blir ett viktigt fokusområde. Det är av störst vikt att fånga in verksamheternas erfarenheter kring prioriteringar och utvecklade arbetssätt för att kunna använda hälso- och sjukvårdens resurser på bästa sätt i framtiden.

Ett annat intressant resultat är att äldre är en grupp som både bedöms ha gynnats och missgynnats av de omprioriteringar som pandemin medfört. De öppna svaren ger inte tillräckligt med svar på hur äldre påverkats vilket bör undersökas närmare.

Andra grupper som bedöms ha missgynnats är kroniskt sjuka personer och personer med psykisk ohälsa. Det är av stor vikt att följa konsekvenserna av de prioriteringar som görs för människors liv och hälsa. Situationen för människor riskerar att förvärras på grund av att de inte får den vård eller det sociala stöd de behöver. Men pandemin i sig påverkar också människors livssituation på ett sådant sätt att exempelvis den psykiska ohälsan riskerar att öka.

Den samverkan som utvecklats under pandemins första sju månader verkar ha fungerat bra både ur ett kommunalt och regionalt perspektiv (se tabell 2). Trots detta är det svårt att utifrån undersökningen säga vilken typ av samverkan som bör behållas och om det är någon typ av samverkan som skedde tidigare som kan avvecklas.

Desamma gäller frågor kring olika typer av samverkan som varit extra gynnsamt och hur det i så fall skulle kunna utvecklas i framtiden.

Samtidigt lyfts förbättringsområden fram som är viktiga att ta med sig in i framtiden och den omställning mot nära vård som pågår i länet. Bland annat betonas behovet av att skapa tydligare forum för samverkansfrågor, men också att tydliggöra mål och syfte för den framtida samverkan. Det är sannolikt att fördjupade lärdomar kring samverkan under covid-19 kan komma till nytta i detta arbete. En framtida utmaning är också det faktum att den planerade vården som inte är av akut slag har varit tvungen att skjutas upp. Det riskerar att skapa en stor påfrestning för hälso- och sjukvården under lång tid framöver, vilket i sin tur kan komma att påverka en framtida samverkan negativt. Detta då samverkan upplevas ta tid från ordinarie verksamhet vilket gör det extra viktigt att tydliggöra syfte och mål och skapa långsiktiga och hållbara samverkansformer som ses skapa värde hos båda parter. Ytterligare en fråga är hur de samverkansformer som beskrivs som gynnsamma ska kunna behållas och vad som krävs för att möjliggöra detta. En del av svaren på enkäten visar att det behövs regelrätta uppdrag för att kunna fortsätta den samverkan som finns idag. Det tyder på att samverkan är något som behöver prioriteras av hela organisationen uppifrån och ned även i fortsättningen. En annan viktig aspekt av samverkan är att den genom att skapa en samsyn i gemensamma frågor mellan kommun och region ökar möjligheten för verksamheterna att tillsammans kunna sätta brukaren eller patienten mer i fokus.

Slutligen vill vi återigen poängtera att det är en låg svarsfrekvens i denna enkätundersökning. Det finns dessutom en viss skevhet i fördelningen mellan svar som kommit in från olika delar av kommunen och Regionen. En annan aspekt som bör uppmärkas är att enkäten var utformat så att frågorna om samverkan endast skulle besvaras av de som själva varit delaktiga i någon form av samverkan mellan kommunal och regional verksamhet. Det innebär att dessa frågor har en ännu lägre svarsfrekvens än de mer allmänna frågorna om prioriteringar och arbetssätt under pandemin. Det låga antalet svarande tillför en relativt stor osäkerhet i tolkningen av svaren och bidrar till svårigheter att dra ordentliga slutsatser. Däremot bidrar studien med viktig information om troliga förändringar i arbetssätt, prioriteringar och samverkansstrukturer som kan undersökas närmare i den kommande intervjustudien.

Referenser

Ds 2013:19. *Svenska Framtidsutmaningar, slutrapport från Sveriges framtidskommission.*

Hedkvist, L (2021). *Sociala och folkhälsokonsekvenser av Covid-19.* Örebro: Region Örebro län.

Samuelsson, L. & Gunnarsson, M. (2020). *Kartläggning av samverkan i norra länsdelen.*

Sveriges kommuner och regioner (2021). *För ett motståndskraftigt samhälle. Lärdomar under covid-19 synliggör vikten av en god och jämlik hälsa.* Stockholm: Sveriges kommuner och regioner.

SOU 2017:47. *Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa - slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa.*

SOU 2018:47. *Med tillit växer handlingsutrymmet – tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn.*

SOU 2020:19. *God och nära vård- En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem, Delbetänkande av utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård.*